



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

## Strengthening knowledge of Cultural Diversity in Phutthamonthon District for Children and Youths

Thanomsri Pleansamai<sup>1</sup>, Chaomanat Prapakdee<sup>2</sup>, Sanparee Yokyong<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Cluster of Research and Development Community, Mahidol University

<sup>2</sup>College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

### ABSTRACT

This research aims to study on the costs of cultural diversity in Phutthamonthon district, Nakhon Pathom to strengthening knowledge and understanding for children and youths. By using research methodology in qualitative research append with operation of a community participation include of documentary research, a field survey with questionnaires, focus groups and observations, small groups discussion and a seminar workshop for present and exchange an information all operated by local mentor, community leaders, children and youths include of related person who interested in this project. The results of the study are as follows:

Phutthamonthon district has cultural diversity both original in community and new cultural that affected from the progress of technology and the city process spreading by the central city include of art and culture, local wisdom, history of community, religious institution, natural resource, lifestyle and people diversity. And our project operated information and knowledge from this research to strengthening knowledge and understanding of cultural diversity to children and youths leaders who interest and want to join the project. The point is to cultivate children and youths for making a creative non-fiction media and can live under changing of social and cultural knowingly. And in the same time must have to realize a value of local cultural under take care of community at the same time.

**Keywords :** Cultural Diversity, Phutthamonthon District, Children and Youths



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

## การเสริมสร้างความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอำเภอพุทธ มณฑลสำหรับเด็กและเยาวชน

ถนอมศรี เปลี่ยนสมัย<sup>1</sup>, เขาวนมนัส ประภักดี<sup>2</sup>, สรรพารี ยก่อง<sup>1</sup>

<sup>1</sup>กลุ่มภารกิจวิจัยและพัฒนาชุมชนของมหาวิทยาลัยมหิดล

<sup>2</sup>ภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเด็กและเยาวชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมกับการปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยมีปราชญ์ชุมชน แกนนำชุมชน เด็ก/เยาวชน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สนใจเข้าร่วมดำเนินการ

ผลการวิจัยพบว่า อำเภอพุทธมณฑลเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมในพื้นที่ และวัฒนธรรมใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและกระบวนการกลายเป็นเมืองจากการแพร่กระจายของเมืองศูนย์กลาง ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน สถาบันศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิต และความหลากหลายของผู้คน และโครงการได้ดำเนินการนำข้อมูลความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับแกนนำเด็กและเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในชุมชนผ่านกระบวนการทำสื่อสารคดีเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถดำรงชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมอย่างรู้เท่าทัน และในขณะเดียวกันจะต้องมีความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมในชุมชน ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ของชุมชนคู่ขนานกันไป

**คำสำคัญ :** ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, อำเภอพุทธมณฑล, เด็กและเยาวชน



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

### บทนำ

ถึงแม้กระแสโลกาภิวัตน์และความทันสมัยจะส่งผลดีในหลายประการ โดยเฉพาะการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของโลกให้มีการขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็วใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัฒนธรรม แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระแสดังกล่าวมิได้มีเพียงแค่การพัฒนาเพียงเท่านั้น ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และความทันสมัยกลับส่งผลด้านลบในมิติต่าง ๆ กับสังคมและวัฒนธรรมน้อยใหญ่ในประชาคมโลกอย่างมหาศาลด้วยเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นว่าในหลายพื้นที่ที่มีการพลิกฟื้นเครื่องมือหรือกลไกในการกระตุ้นให้คนในชุมชนย้อนกลับมาทบทวนและตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เกิดผลงานการศึกษาวิจัยที่ทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์ ส่งเสริมและถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่า รวมถึงการเกิดกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนผ่านเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนวัตกรรมและองค์ความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งสะท้อนได้เป็นอย่างดีถึงสภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชุมชนที่มีอาณาเขตใกล้ชิดกับเมืองศูนย์กลางหรือเป็นชุมชนที่ไม่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ เป็นชุมชนที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ในด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างจริงจัง นอกจากนั้นแล้ว ด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีและความทันสมัยที่มีการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ด้วยมิติทางเศรษฐกิจและเงินตรา ได้กลายเป็นสิ่งยั่วชวนใจให้ผู้คนในชุมชนต่างมุ่งความสนใจให้กับสิ่งอื่นที่ใหม่กว่า แปลกกว่า และคิดว่าดีกว่ามรดกทาง

วัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง ซึ่งรับเข้ามาจากสังคมภายนอกอย่างขาดการคัดสรร จนกลายเป็นการละทิ้งมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนและท้องถิ่น ที่ได้ผ่านการขัดเกลา สั่งสม และถ่ายทอดมาอย่างประณีตบรรจงและถือเป็น “เอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน” อีกทั้งคนในชุมชนเองก็เกิดสภาวะความไม่รู้ไม่เท่าทันต่อปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและพื้นที่ของตน ดังผลงานการศึกษาหลายชิ้นที่ศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์และวาทกรรมของคำว่า “พัฒนา” ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการและมีได้อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงของสังคมไทย

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมชุมชน พบว่า ศิลปวัฒนธรรมในหลากหลายชุมชน ถูกลดบทบาทหรือตัดขาดกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้นจึงเกิดกระบวนการรื้อฟื้นองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือและกลไก ทั้งที่เกิดขึ้นจากคนในและคนนอกชุมชนที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ อาทิ การรื้อฟื้นประเพณีพิธีกรรมบางชนิดของชุมชน เพื่อให้พื้นที่กลับคืนมามีตัวตนและมีบทบาทอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน การปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์วัฒนธรรมให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หรือการใช้องค์ความรู้และเครื่องมือต่าง ๆ จากภายนอกที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนและเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง นำมาเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนให้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่กำลังตกอยู่ภายใต้สภาวะวิกฤต ได้ฟื้นชีวิตกลับมามีบทบาทในสังคมอย่างเข้มแข็ง เป็นต้น ซึ่งสภาวะวิกฤตดังกล่าวนี้เกิดขึ้นได้โดยทั่วไปในสังคมทุกแห่ง แต่ที่พบเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนโดยเฉพาะ



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ใกล้ศูนย์กลาง  
ความเจริญและพื้นที่เขตเศรษฐกิจ

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่สำคัญอีกพื้นที่หนึ่งที่มีทั้งความหลากหลาย ทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น เพลงเรือ เพลงพื้นบ้าน ศิลปิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ข้าว และพันธุ์ไม้บางชนิดที่มีอยู่เฉพาะในเขตพื้นที่ อำเภอพุทธมณฑลเท่านั้น ด้านวิถีการดำเนินชีวิต เช่น อาชีพการทำนาบัว จักสาน ต่อเรือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ตำนาน นิทาน เรื่องเล่าและประวัติศาสตร์ชุมชน เป็นต้น ความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ ถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ เฉพาะของพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลที่ควรค่า แก่การศึกษาและอนุรักษ์อย่างยิ่ง นอกจากนี้ แล้วในด้านกายภาพของชุมชน อำเภอพุทธมณฑล ยังเป็นพื้นที่ที่มีความซ้อนทับคือ มีความเป็นเมือง ด้วยปัจจัยทางกายภาพของความเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลที่มีอาณาเขตติดต่อกับ กรุงเทพมหานครในเขตทวีวัฒนา และมีพื้นที่อีก ส่วนหนึ่งที่ยังคงมีความเป็นพื้นที่ชนบท ที่ผู้คน ยังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบของชุมชน ดั้งเดิม ที่เป็นชุมชนเกษตรกรรม ซึ่งจากการเก็บ ข้อมูลในพื้นที่ พบว่า ด้วยกระแสของระบบ โลกาภิวัตน์และการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้พื้นที่ในเขตอำเภอพุทธมณฑลกำลังก้าวเข้าสู่วิถีชีวิตความเป็นเมืองและมีการพัฒนาทาง เทคโนโลยีมากขึ้น เช่น มีบ้านจัดสรร มีสถานศึกษา มีอาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้า สถานบันเทิง และมีการหลั่งไหลของผู้คนจากต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก สิ่งที่ส่งผลตามมากับสภาพ สังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ได้ส่งผลให้ เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมายด้วย

เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจราจรติดขัด วิถี การดำเนินชีวิตต้องปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อม เสื่อมโทรม ปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด อาชญากรรม ความแตกแยกของคนในชุมชน ฯลฯ ซึ่งนับวันจะ ส่งผลเป็นวงกว้างและมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ นอกจากปัญหาดังกล่าวจะส่งผลโดยตรงทาง กายภาพที่พบเห็นจากการเปลี่ยนแปลงได้แล้วนั้น ในขณะเดียวกันผลกระทบดังกล่าวยังส่งผลถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดก ทางภูมิปัญญาที่แอบแฝงอยู่ในตัวบุคคลและในวิถี การดำเนินชีวิตที่จะต้องมีการศึกษาและเก็บข้อมูล อย่างลึกซึ้งจึงจะเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าใน สิ่งเหล่านั้น

ด้วยการเล็งเห็นถึงวิกฤตทางสังคมและ วัฒนธรรมที่กำลังแผ่ขยายเข้ามาในพื้นที่เขต อำเภอพุทธมณฑล ผนวกกับความต้องการในการ ที่จะเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน ด้วยการ พัฒนาศักยภาพคนในชุมชนภายใต้บริบทของ ความเป็นพหุทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นกลไกและ เป็นพลังสำคัญในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม อันหลากหลายในท้องถิ่นมิให้สูญสลายไปกับการ เปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ คณะนักวิจัย จึงดำเนินโครงการที่เน้นหนักในการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ความ หลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักของโครงการในการศึกษา และรวบรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมใน เขตพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลคลองโยง ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำต้นทุนทาง วัฒนธรรมไปสู่พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในเรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมสำหรับเด็กและ



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

เยาวชน ซึ่งจะทำให้ต้นทุนองค์ความรู้ในชุมชน ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มีผู้เรียนรู้และ สืบทอดองค์ความรู้เหล่านั้นอย่างเข้าใจและ ตระหนักถึงคุณค่า โดยเกิดขึ้นมาจากความต้องการ ของคนในชุมชน ภายใต้ภาวะของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรมอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน

**วัตถุประสงค์ของการวิจัย**

1. เพื่อศึกษาความหลากหลายทาง วัฒนธรรม อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้เรื่องความ หลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชน

**ระเบียบวิธีวิจัย**

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้นำรูปแบบของการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน (PAR) เข้ามาใช้ทั้งในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชน โดยใช้พื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลคลองโยง ของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ในการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลา ได้แก่

ระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการดำเนินงานโครงการและ ศึกษารวบรวมข้อมูล นักวิจัยดำเนินการเข้าพื้นที่ เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในชุมชนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และรูปแบบการดำเนินงาน เพื่อให้ชุมชนและบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบอย่างเป็นทางการ รวมทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อทดสอบ ความรู้ความเข้าใจของเด็ก/เยาวชน และคนใน ชุมชน ในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ

อำเภอพุทธมณฑล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการ ส่วนในด้าน การศึกษาและรวบรวมข้อมูลนั้น นักวิจัยแบ่ง เนื้อหาในการดำเนินงานออกเป็น 2 ประเด็นคือ การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งวรรณกรรมที่ เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ได้มี การศึกษาไว้ในเบื้องต้นแล้ว และประเด็นที่ 2 การเข้าพื้นที่เพื่อศึกษาความหลากหลายทาง วัฒนธรรมในอำเภอพุทธมณฑล โดยการสัมภาษณ์ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสนทนา กลุ่ม ทั้งในส่วนของประชาชนชุมชน แกนนำชุมชน และจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมอำเภอหรือ นักวิชาการที่มีความรู้ในประเด็นที่จะทำการวิจัย ทั้งนี้ นักวิจัยได้นำเด็ก/เยาวชนจากชุมชนผู้ที่มี ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาและรวบรวม ข้อมูล เพื่อเรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยและ เป็นการเสริมสร้างความรู้ในเรื่องความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ในใน ตัวอีกด้วย

ระยะที่ 2 จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมเพื่อคืนความรู้สู่ชุมชน โดยเน้น กลุ่มเด็ก/เยาวชน แกนนำชุมชน รวมถึงผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องและสนใจ เข้าร่วมเวทีนำเสนอ ข้อมูลจากการศึกษาและร่วมกิจกรรมเชิง ปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชน อำเภอพุทธมณฑล รวมทั้งแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การเข้าร่วมดำเนินงานโครงการของ เด็ก/เยาวชน แกนนำ

ระยะที่ 3) การสรุปผลและนำเสนอ ผลการวิจัย ด้วยการจัดทำข้อมูล วิเคราะห์และ สรุป จากข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานมาตั้งแต่ต้น



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่การตรวจสอบความถูกต้องและเติมเต็มโดยผู้ที่มีความรู้และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้เกิดความถูกต้องและมีประโยชน์สูงสุด

การวิจัยนี้มีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประชาชน ชุมชนหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ด้านวัฒนธรรมในชุมชน 2) แกนนำชุมชน/ส่วนราชการ และ 3) เด็ก/เยาวชน และได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกต การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) และการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

### ผลการวิจัย

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของอำเภอพุทธมณฑล

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2534 กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการจัดตั้งกิ่งอำเภอพุทธมณฑล โดยแบ่งแยกออกจากพื้นที่บางส่วนของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 3 ตำบล คือ ตำบลศาลายา ตำบลคลองโยง และตำบลมหาสวัสดิ์ และเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ได้รับการยกฐานะให้เป็นอำเภอพุทธมณฑล ซึ่งเป็น 1 ใน 7 อำเภอภายใต้การปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม อำเภอพุทธมณฑลมีพื้นที่ทั้งสิ้น 76.329 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 47,706.25 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดนครปฐม ซึ่งระยะทางจากจังหวัดนครปฐม โดยใช้ถนนสายเพชรเกษมและถนนบรมราชชนนี ประมาณ 32 กิโลเมตร โดยรถไฟสายใต้จากสถานีนครปฐมถึงสถานีศาลายา ประมาณ 29 กิโลเมตร

อาณาเขตของอำเภอพุทธมณฑล ประกอบด้วย ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม นอกจากนั้นลักษณะภูมิประเทศของอำเภอพุทธมณฑล พื้นที่ทั้งหมดจะเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองหลายสายและมีน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก

รูปแบบการปกครองของอำเภอพุทธมณฑล มีการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ เทศบาล 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลศาลายา จัดตั้งโดยยกฐานะจากสุขาภิบาลศาลายา เทศบาลตำบลคลองโยง จัดตั้งโดยยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโยง องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา และองค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์

จำนวนประชากรจากทะเบียนราษฎรสำรวจเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2556 พบว่า จำนวนประชากรรวมทั้งปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎรมีอยู่จำนวน 37,097 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 17,473 คน และหญิง จำนวน 19,624 คน จำนวนหลังคาเรือนรวม 16,160 หลังคาเรือน ประชากรโดยเฉลี่ย 2 คนต่อหลังคาเรือน และความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 475 คนต่อตารางกิโลเมตร

ด้านเศรษฐกิจพบว่ารายได้เฉลี่ยประชากรในเขตอำเภอพุทธมณฑล ประมาณ 62,479.65 บาท/คน/ปี มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อยจำนวน 14 แห่ง หนาอาคารจำนวน 7 แห่ง

สถาบันการศึกษา ระดับอนุบาล 3 แห่ง ระดับประถมศึกษา 8 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 4 แห่ง



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ระดับอาชีวศึกษา 5 แห่ง ระดับอุดมศึกษา 4 แห่ง  
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 2 แห่ง

ดังนั้น ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้าน  
ภูมิประเทศและที่ตั้งของอำเภอพุทธมณฑล ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมในหลาย ๆ ด้าน จึงทำให้  
อำเภอพุทธมณฑลกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการถูกใช้เป็นที่ในการขยายพื้นที่  
ความเป็นเมืองเข้าไปในพื้นที่อย่างรวดเร็ว กระทั่ง  
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางบริบททางสังคม  
สภาพแวดล้อม วิธีการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่าง  
รวดเร็วตามไปด้วย และส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ  
ทั้งต่อชีวิตของผู้คนและวัฒนธรรมในพื้นที่

2. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ  
ชุมชนอำเภอพุทธมณฑล

อำเภอพุทธมณฑลเป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรม  
ที่หลากหลายทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม  
หลายสิ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ที่ได้รับการ  
ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนานจน  
กลายเป็นมรดกร่วมทางวัฒนธรรมของชุมชน และ  
มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนอำเภอพุทธมณฑล  
ทั้งในลักษณะทางตรงและทางอ้อม อีกส่วนหนึ่ง  
เป็นทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑลที่  
เกิดขึ้นจากการได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลง  
ไปของบริบททางสังคม ที่มีมูลเหตุมาจากปัจจัย  
แวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคม อาทิ ความเจริญก้าวหน้า  
ทางเทคโนโลยี ความเป็นพื้นที่ที่ติดกับเมืองหลวง  
ซึ่งมีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากกรุงเทพฯ  
ที่เป็นเมืองศูนย์กลางที่มีการเปลี่ยนแปลงทาง  
สังคมวัฒนธรรมสูง การเข้ามาของคนใหม่ ระบบ  
เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การคมนาคมขนส่ง  
สถานะแวดล้อม และอื่น ๆ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผล  
กระทบในการทำให้เอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็น  
ทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑลค่อย ๆ  
ถูกลดบทบาทลง ตามรสนิยมใหม่ของคนที่มีการ

เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและคุณค่าทางสังคม  
ดังนั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จึงพบ  
ข้อสังเกตบางประการถึงการขาดความเชื่อมโยง  
ระหว่างทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนที่มีอยู่กับวิถี  
การดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน แต่ก็ยังคง  
พบว่าคนในชุมชนก็ยังคงมีความตระหนักถึง  
เอกลักษณ์ของชุมชนที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง  
และคำนึงถึงต้นเหตุต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อทุน  
ทางวัฒนธรรมในชุมชนอำเภอพุทธมณฑลของ  
ตนเอง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ  
ทบทวนวรรณกรรมและเข้าพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับ  
ต้นทุนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอำเภอ  
พุทธมณฑล สามารถจัดแบ่งประเภทของข้อมูลได้  
ดังนี้

1) ศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แม้ว่าอำเภอพุทธมณฑล จะปรากฏรายชื่อ  
ของพ่อเพลงแม่เพลงที่มีความชำนาญและมีความรู้  
ด้านศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจำนวนมาก  
ไม่มากนัก แต่พ่อเพลงแม่เพลงเหล่านี้ได้ถือเป็น  
เอกลักษณ์ที่สำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึง  
ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ใน  
อำเภอพุทธมณฑล ที่ได้รับการส่งเสริมและทำหน้าที่  
สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น  
จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ซึ่งจากข้อมูล พบว่า พ่อ  
เพลง แม่เพลงที่พบมีทั้งที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ใน  
ปัจจุบัน และบางท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว ได้แก่  
นางประยูร รมเยียม (2476-2553) นางบำรุง พินิจกุล,  
นางสายทอง มาเจริญ, นายเกิด ไทยทวี,  
นางเหว่า พุ่มรินทร์, นางเพ็ญ แก่นละออ,  
นางอุดม ตามศรี, นายหยวก สวัสดิ์ดีมี,  
นายบุญมี สวัสดิ์ตาล และนางแจ้ว เนียมพูลทอง



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

2) ประวัติศาสตร์ชุมชน

จากการเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล และทบทวนวรรณกรรม พบว่า เอี่ยม ทองดี (2542) ได้ทำการศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนอำเภอพุทธรณชล จังหวัดนครปฐม โดยนำเสนอให้เห็นภาพของการปรากฏตัวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งล้วนแต่มีความเชื่อมโยงกับการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้คน และสังคมอำเภอพุทธรณชลให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การตัดถนน การขุดคลอง การสร้างทางรถไฟ จึงเป็นต้นเหตุของการทำให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของผู้คนจากพื้นที่อื่น และเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในอำเภอพุทธรณชล โดยประวัติศาสตร์ชุมชนอำเภอพุทธรณชลแบ่งออกได้ ดังนี้

2.1) โบราณคดี/ตำนาน ได้แก่ การเกิดอาณาจักรสุวรรณภูมิ การเกิดอาณาจักรทวารวดี การสร้างเมืองนครชัยศรี สุนทรภู์เดินทางไปนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ สุนทรภู์เดินทางไปนมัสการพระแท่น ดงรัง บันทึกการเดินทางของมหาฤกษ์เดินทางไปนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ การปล้นสถานีรถไฟศาลายา การออกผนวชของเจ้าฟ้าชายมงกุฎ การเสด็จเสวย-ราชสมบัติของรัชกาลที่ 4 การเสด็จนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ของรัชกาลที่ 4

2.2) สถาบันการศึกษา ได้แก่ การก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ตั้งโรงเรียนบ้านคลองโยง ตั้งโรงเรียนบุญยศรีสวัสดิ์ ตั้งโรงเรียนบ้านคลองสว่างอารมณ์ ตั้งโรงเรียนวัดมะเกลือ ตั้งโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายาในสังฆราชูปถัมภ์ ตั้งหน่วยงานของกรมศิลปากร (สถาบันศิลปกรรม, วิทยาลัยนาฏศิลป์) ตั้งโรงเรียน

มหิดลวิทยา-นุสรณ์ ตั้งสถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง และกรม-ยุทธศึกษาทหารเรือ ตั้งสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตศาลายา ตั้งสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนสิ-รินธร ตั้งโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยนครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม) ตั้งโรงเรียนพระ-ตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล ตั้งวิทยาลัยการอาชีพพุทธรณชล ตั้งหอภาพยนตร์ (องค์กรมหาชน) ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งกาญจนา-ภิเษกวิทยาลัย ช่างทองหลวง ตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒน-ศิลป์ วิทยาเขตศาลายา

2.3) ศาสนา/ความเชื่อ ได้แก่ มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี สำนักสงฆ์หทัยเรศวร การสร้างวัดเทพนิมิตและวัดมงคลประชาราม การก่อสร้างพุทธรณชล การสร้างวัดสุวรรณาราม วัดมะเกลือ และวัดศาลวัน

2.4) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การขุดคลองเพื่อสัญจรและควบคุมน้ำในพื้นที่ (คลองบางเตย คลองชอย คลองแจ็ก (คลองชัยขันธุ์) คลองสามบาท คลองตาทลี คลองสุคต คลองหม่อมเจ้าเฉลิมศรี คลองนายปลั่ง คลองตาพริ้ม คลองตาบางคลองสามวา) การเกิดคลองโยง การขุดคลองมหาสวัสดิ์ การจับจองที่ดินสองฝั่งคลองมหาสวัสดิ์ การขุดคลองทวีวัฒนา (คลองขวาง) เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี พ.ศ. 2485 เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี พ.ศ.2554

2.5) สาธารณสุข ได้แก่ การก่อตั้งโรงพยาบาลพุทธรณชล โรงพยาบาลศาลายา โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ

2.6) เศรษฐกิจ ได้แก่ การเกิดโรงงานอุตสาหกรรม การเกิดห้างสรรพสินค้าในอำเภอพุทธรณชล

2.7) การเมืองการปกครอง ได้แก่ การแต่งตั้งเป็นอำเภอพุทธรณชล การประกาศ



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

แต่งตั้งเป็นสุขาภิบาลศาลายา ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดตั้งเทศบาล

2.8) ประชากร ได้แก่ การอพยพของ คนจีนเข้าประเทศไทยสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา และต้นกรุงรัตนโกสินทร์

2.9) การขยายตัวของชุมชน ได้แก่ การสร้างถนนสายศาลายา - บางภาษี และ ศาลายา - นครชัยศรี การตัดถนนสายปิ่นเกล้า - นครชัยศรี การสร้างสถานีเครื่องส่งวิทยุ 100 กิโลวัตต์ (เอเอ็ม) ศาลายา การสร้างหน่วยสื่อสารกรม ตำรวจ การตัดถนนพุทธ-มณฑลสาย 4 การเกิด ชุมชนวัดสุวรรณาราม ชุมชนวัดมะเกลือ ชุมชน คลอโยง และชุมชนศาลายา การสร้างทางรถไฟ สายใต้ การจำนองที่ดินในสมัยเปลี่ยนแปลง ระบอบการปกครอง 2475

### 3) ประเพณี

ถึงแม้อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จะเป็นพื้นที่ขนาดเล็กและอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร แต่ในด้านวัฒนธรรมประเพณีนั้น ถือว่าอำเภอพุทธมณฑลมีการพลิกฟื้นประเพณีสำคัญให้ เกิดขึ้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งทำ หน้าทีในการเชื่อมร้อยจิตใจของคนเข้ามาไว้ ด้วยกัน ซึ่งอยู่นอกเหนือจากประเพณีสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประเพณีที่พบเห็นได้ ในทุกชุมชน ทั้งนี้ประเพณีดังกล่าวของอำเภอพุทธมณฑลได้ถูกจัดขึ้นให้สอดคล้องกับวิถี การดำเนินชีวิตและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ ชุมชนที่มีลำคลองอยู่เป็นจำนวนมาก ประเพณีที่ กล่าวมาคือ “ประเพณีตักบาตรท้องน้ำ”

4) อาชีพ ได้แก่ การทำนาข้าว การทำนาบัว การทำสวนส้มโอ การทำเป็ดพะโล้ การทำอู๋ต่อเรือ และการทำสวนกล้วยไม้

3. กระบวนการเสริมความรู้สู่เด็ก/เยาวชน และชุมชน

กระบวนการเสริมสร้างความรู้สู่เด็กและ เยาวชนด้วยการจัดเวทีชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) เวทีเตรียมความพร้อมทดสอบ ความรู้ เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง นักวิจัย เด็ก/เยาวชน แกนนำชุมชน และผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ส่วน คือ 1) แลกเปลี่ยนความรู้เรื่องความหลากหลายทาง วัฒนธรรมในอำเภอพุทธมณฑล และ 2) ทดสอบ ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความ หลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง โดยนักวิจัยตั้งโจทย์เพื่อระดมความคิดในประเด็น ได้แก่ ก) การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิด ขึ้นกับศิลปวัฒนธรรมในอำเภอพุทธมณฑล ข) การเข้าใจความหมายของความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม และ ค) เอกลักษณะและความ ภาวะภูมิใจของท้องถิ่น ซึ่งจากการจัด กิจกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงของวิถีการดำเนินชีวิตและ ศิลปวัฒนธรรมที่อำเภอพุทธมณฑลมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านกายภาพและองค์ความรู้ ซึ่งมีผลกระทบ ทั้งทางด้านวิถีการดำเนินชีวิตและจิตใจต่อผู้คนใน อำเภอพุทธมณฑล โดยเฉพาะกับคนส่วนใหญ่ที่ เป็นคนดั้งเดิมหรือมีพื้นที่อำเภอพุทธมณฑลเป็น ถิ่นฐานบ้านเกิด ได้แก่ 1) ด้านวิถีการดำเนินชีวิต คือ ความเจริญและเทคโนโลยีที่ก้าวเข้ามาสู่วิถี ชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ที่ทำให้คนในชุมชน รับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตทั้งที่ ไม่รู้เท่าทันและผู้คนบางส่วนที่รู้เท่าทันต่อผลที่ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดความตระหนัก ถึงประโยชน์และโทษของความเจริญก้าวหน้าที แพร่กระจายเข้ามาในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล เช่น การเกิดคนใหม่ในพื้นที่ การเกิดปัญหา การคมนาคมติดขัด ความไม่ไว้วางใจกันระหว่าง คนดั้งเดิมในพื้นที่และคนใหม่ที่เข้ามา อาชีพ



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

เปลี่ยนแปลงไป 2) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อภาวะแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น น้ำในคลองเน่าเสีย ปัญหาผักตบชวา ภูมิทัศน์เปลี่ยนแปลงไป เช่น จากพื้นที่ป่า/นาข้าวถูกแปรสภาพเป็นหมู่บ้านจัดสรร หรือการขยายตัวของเมืองที่กินพื้นที่เกษตรกรรม การเกิดของตึกและอาคาร ที่ทำให้ทัศนียภาพด้านการมองเห็นเปลี่ยนแปลงไป 3) องค์กรความรู้ท้องถิ่น สูญหายและขาดการสานต่อ ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนอำเภอพุททมณฑลนั้น องค์กรความรู้ เรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ถือว่ามีความจำเป็นของพื้นที่ทั้งที่เชื่อมโยงกับชนชั้นปกครอง เช่น ประวัติศาสตร์การสร้างสถานีรถไฟ ประวัติศาสตร์การขุดคลอง หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นโดยเฉพาะ ดังนั้น เมื่อมีการขาดช่วงในการถ่ายทอดระหว่างผู้อาวุโสในท้องถิ่นกับเด็กและเยาวชน จึงส่งผลให้องค์กรความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นจึงค่อย ๆ เลือนหายไปจากอำเภอพุททมณฑล และ 4) ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมไม่ได้รับการสืบทอดและบางชนิดถูกประดิษฐ์ขึ้นใหม่ กิจกรรมทางสังคมที่คนในชุมชนหรือครอบครัวดำเนินการสืบทอดกันมาทั้งตั้งแต่อดีตและบางประเภทก็ถูกประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือหรือศูนย์กลางการทำกิจกรรมของชุมชน เช่น การตักบาตรตักน้ำ การร้องเพลงเรือ นอกจากนี้ยังพบว่า มีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นองค์ความรู้เฉพาะในพื้นที่อำเภอพุททมณฑลที่ได้รับการสืบทอดกันภายในครอบครัว เช่น การร้องเพลงกล่อมลูก การแห่ ซึ่งมีอยู่ในตัวของศิลปินพื้นบ้าน

ด้านความรู้ความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น พบว่า ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมระดมความคิดเห็นส่วนใหญ่จะมุ่งสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมที่เชื่อมโยงกับ

วันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น งานสงกรานต์ ทำบุญ ลอยกระทง และศิลปวัฒนธรรมบางส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ได้แก่ 1) อาหารในท้องถิ่น เช่น หมูหง 2) องค์กรความรู้ที่มีอยู่ในปราชญ์/ศิลปินพื้นบ้าน เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมลูก การแห่ องค์กรความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พิษพันธุไม้เฉพาะในพุทธมณฑล และ 3) เป็นวัฒนธรรมที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น วิถีการดำเนินชีวิต เทคโนโลยีและความเจริญในชุมชน ซึ่งพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่รู้จักกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง

จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องความภาคภูมิใจที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอำเภอพุททมณฑล ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่ตนเองอาศัยอยู่ ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์/เรื่องเล่าของชุมชน คลอง สถานที่สำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาในอดีตและวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน 2) พุทธมณฑลสถาน 3) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น นาบัว นาข้าว 4) ประเพณีพิธีกรรม เช่น ตักบาตรตักน้ำ การแข่งเรือ และ 5) ศิลปวัฒนธรรมและองค์ความรู้ในท้องถิ่น เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมลูก เพลงแห่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้นำไปสู่การออกแบบกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. เด็ก/เยาวชนร่วมปฏิบัติการวิจัยภายใต้ความร่วมมือของชุมชน เป็นการนำเด็กและเยาวชนผู้สนใจเข้าร่วมดำเนินงานโครงการ เพื่อ



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

เสริมสร้างทักษะด้านการเรียนรู้ในเรื่องกระบวนการทำงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การเข้าพื้นที่ ฯลฯ ขณะเดียวกันกระบวนการดังกล่าวได้ทำให้เด็ก/เยาวชน ได้สัมผัสกับประสบการณ์จริงในพื้นที่ ได้เรียนรู้และใกล้ชิดกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากผู้คนที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน ซึ่งเป็นเสริมสร้างความรู้คู่ขนานไปกับการสร้างเสริมความตระหนักถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการนำเสนอโดยใช้สื่อสารคดีเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว พบว่า เด็ก/เยาวชนจำนวนมากที่เข้าร่วมโครงการไม่รู้จักความหลากหลายทางวัฒนธรรมของตนเอง ไม่รู้ว่าชุมชนของตนเองนั้นมีอะไร และหลายคนกล่าวว่า “เป็นครั้งแรกที่ได้รู้ว่าชุมชนของตนเองมีสิ่งเหล่านี้อยู่ด้วย” ซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้ทำให้สะท้อนให้เห็นถึงภาพของลักษณะการเป็นชุมชนเมือง ที่ผู้คนมีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น ขาดการปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง แต่กลับให้ความสนใจกับสิ่งอื่นที่อยู่ภายนอกชุมชน

5. เวทีคืนความรู้สู่ชุมชน เป็นการนำความรู้ที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมานำเสนอให้เด็ก/เยาวชนและแกนนำชุมชนได้รับทราบข้อมูลโดยนักวิจัย และนำเสนอสื่อสารคดีที่เด็ก/เยาวชนได้เข้าร่วมปฏิบัติการวิจัย จำนวน 6 เรื่อง ตามความสนใจของเด็ก/เยาวชนในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ตำบลศาลายา นำเสนอสารคดีเรื่องการทำบุญ และแหล่งท่องเที่ยวอำเภอพุทธมณฑล ตำบลมหาสวัสดิ์ เรื่องชุมชนของฉัน และอาหารบ้านฉัน ตำบลคลองโยง เรื่องขนมไทยช่วย และการร้องรำทำเพลง ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า เด็ก/เยาวชนเกิดความสนใจที่จะ

เรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านเครื่องมือที่น่าสนใจ ในที่นี้คือ “สื่อสารคดี” แต่พบว่าความชำนาญและทักษะความรู้ด้านเทคนิควิธีการผลิตนั้น ยังถือเป็นอุปสรรคอยู่มากในการดำเนินงานของเด็ก/เยาวชน และด้วยปัจจัยของเวลา ภารกิจต่าง ๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับในส่วนของชุมชนได้ให้ความร่วมมือทั้งในส่วนของการให้ข้อมูล ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนการเข้าพื้นที่ของเด็ก/เยาวชนและคณะนักวิจัย นอกจากนี้ยังได้ร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อวางแผนการดำเนินงานวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ตั้งแต่เริ่มดำเนินการโครงการกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

### สรุปและอภิปรายผล

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอำเภอพุทธมณฑล และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการเสริมสร้างให้กับเด็กและเยาวชนภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันได้อย่างเท่าทัน และในขณะเดียวกันก็ต้องเล็งเห็นถึงคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน จากการศึกษาพบว่า อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบไปด้วยตำบลศาลายา ตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลคลองโยง ถือเป็นพื้นที่ที่สำคัญอีกพื้นที่หนึ่งที่แม้จะอยู่ติดกับเมืองศูนย์กลางและได้รับอิทธิพลของความเจริญและการพัฒนาอย่างแรงรัด แต่พื้นที่นี้ก็ยังคงอุดมไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ และวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมภายใต้อิทธิพลของระบบโลกาภิวัตน์ ดังจะเห็นได้จากเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของผู้คนในชุมชนดั้งเดิม



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ได้แก่ วิธีการดำเนินชีวิต การร้องรำทำเพลง ฟังเพลงแม่เพลง ภูมิปัญญาชาวบ้าน ระบบศาสนา ความเชื่อ ประเพณีตักบาตรทอดน้ำ อาหารการกิน อาชีพทำนาบัว สวนส้มโอ สภาพแวดล้อม และ เรื่องเล่าตำนานหรือประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ที่ยังคงมีการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องไม่มากนักน้อย รวมทั้งรูปแบบทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ที่ส่งผล ต่อการก่อตัวของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งในอำเภอพุทธรักษา ได้แก่ อาคารสถานที่ สถาบันการศึกษา ศูนย์ราชการ ศูนย์การค้า การคมนาคมขนส่ง คนใหม่ที่อพยพ เข้ามาในพื้นที่ รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตในรูปแบบ ใหม่ทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาของสังคม ซึ่ง ผู้คนดั้งเดิมในชุมชนบางส่วนเองก็เกิดความตระหนัก ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะ ความเจริญก้าวหน้าที่ส่งผลกระทบต่อมรดก ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมและ กำลังจะสูญหายไป

จากการเล็งเห็นถึงความสำคัญของความ หลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชนและ ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น และเห็นว่าควรมี การศึกษาและบันทึกเป็นข้อมูล รวมทั้งควรมีการ ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในชุมชน ซึ่งถือเป็น ทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการที่จะขับเคลื่อนและ กำหนดทิศทางการของชุมชนและสังคมให้ดำเนินไปใน อนาคตข้างหน้า โครงการจึงได้นำเด็กและเยาวชน ผู้สนใจเข้าร่วมกระบวนการดำเนินงาน โครงการวิจัย เพื่อศึกษาและเรียนรู้กระบวนการ ทำงานวิจัย ซึ่งจะเป็นการเสริมศักยภาพให้เด็ก และเยาวชนเกิดเครื่องมือหรือติดอาวุธทางปัญญา ในการที่จะสามารถดำเนินงานด้วยตนเองได้ และ อีกประเด็นที่สำคัญในการนำเด็กและเยาวชนเข้า ร่วมดำเนินงานด้วยตนเองคือ การได้ให้เด็กและ เยาวชนได้มีโอกาสที่จะสัมผัสกับผู้คน เรื่องราว

และข้อมูลเนื้อหาต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนของตนเอง ทั้งจากปู่ย่าตายาย สถานที่ และทุกสิ่งทุกอย่างเขา เหล่านั้นสนใจ ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ ตรง (Experiential Learning) จากนั้นจึงนำข้อมูล องค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมานำเสนอ ให้กับคนในชุมชนได้รับทราบ ซึ่งถือเป็นการ “คืนความรู้ให้กับชุมชน โดยคนในชุมชนด้วยกันเอง” และเป็นการ “ขับเคลื่อนงานชุมชน โดยคนใน ชุมชน เพื่อการตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมและมีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสังคม”

นอกจากนั้น ข้อค้นพบจากการถอด บทเรียนการดำเนินงานโครงการวิจัยครั้งนี้ทำให้ พบประเด็นที่สำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาและ ขยายผล ทั้งในส่วนของระบบการศึกษา กระบวนการสร้างสรรค์การเรียนรู้สำหรับเด็ก/ เยาวชนและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของโครงการ ได้แก่

1) การไม่ติดกรอบการศึกษา/การเรียนรู้ จากประสบการณ์นอกห้องเรียน โดยที่เด็ก/ เยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่ไม่ติดกรอบการศึกษา เฉพาะในห้องเรียนหรือเป็นเพียงผู้รับข้อมูล แต่ทำ เด็ก/เยาวชนสามารถที่จะสร้างสรรค์เนื้อหาและ การเรียนรู้ข้อมูลของตนเองที่สนใจได้อย่างมี ชีวิตชีวา จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พูดคุย กับคนในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ สื่อสารคดี

2) เด็กและเยาวชนเพิ่มบทบาทเป็นผู้ ถ่ายทอดความรู้ โดยที่เด็ก/เยาวชนได้เพิ่มบทบาท จากการเป็นนักเรียนที่เป็นฝ่ายรับความรู้ ไปสู่ การเป็นนักปฏิบัติกิจกรรมชุมชน ผู้ได้มีโอกาสวางแผน เข้าพื้นที่ สืบค้นหาเรื่องราว คิวเวิร์คและ ตัดสินใจ จากประสบการณ์ตรงของการทำงานใน ชุมชน ซึ่งผลพวงที่จะได้จากกระบวนการทำงาน



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ภาคสนามจะส่งผลในการเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อผู้คน ชุมชน และเป็นการกระตุ้นความสนใจ อยากรู้อยากเห็น รักและเคารพผู้คนและความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชน

3) ประสานช่องว่างระหว่างวัย/ลดละอคติระหว่างผู้คน/เห็นคุณค่าวัฒนธรรม ซึ่งจากการที่เด็ก/เยาวชนได้เข้าร่วมโครงการจึงทำให้เขาเหล่านั้นได้มีประสบการณ์ใกล้ชิดกับคนต่างวัย ผ่านการสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้สูงอายุ พูดคุยกับคนที่อยู่นอกหมู่บ้านของตนเอง คนแปลกหน้าที่อาศัยอยู่ในชุมชน รวมถึงวัตถุ สิ่งของที่แวดล้อมอยู่ในชุมชนอย่างเข้าใจจากข้อมูลที่ได้ศึกษาและสัมผัสใกล้ชิด

4) ชุมชนมีส่วนร่วม/ตื่นตัว คือการที่คนในชุมชนและหน่วยงานเกิดการตื่นตัวและร่วมเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งการเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้ข้อมูล ถกเถียง ชี้แนะและร่วมดำเนินงานโครงการ ทำให้ความรู้ความทรงจำ และคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในชุมชนเกิดการเคลื่อนไหว ถูกพลิกฟื้นให้กลับมามีชีวิตชีวาวอยู่ในโลกปัจจุบันอีกครั้ง

ผลจากการดำเนินงานโครงการวิจัยครั้งนี้จะเป็นอีกหนึ่งภาพสะท้อนที่ทำให้เห็นว่า จากสถานะทางสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในด้านต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของระบบโลกาภิวัตน์ที่ครอบคลุมและแพร่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ของโลก ซึ่งแม้จะมีส่วนดีและเกิดประโยชน์กับประชาคมโลกอย่างมากมายมหาศาล แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ส่งผลกระทบต่อตัวบุคคล สังคมและศิลปวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการค่อย ๆ หมดความสำคัญและการหายไปของมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่ไม่มีความสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของผู้คน กับความต้องการที่จะเสพสิ่งใหม่ที่แพร่กระจายเข้ามาอย่างรวดเร็วภายใต้ชุกวาท

กรรมของคำว่า “พัฒนา” แต่ก็ยังขาดการคัดกรอง ดังนั้น จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมายดังที่พบเห็นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในที่นี่คือปัญหาวิกฤติด้านวัฒนธรรม จึงส่งผลให้หน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสำคัญกับปัญหาด้านวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544 : 186) ได้กล่าวถึงปัญหาของการพัฒนาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ว่ามีมูลเหตุมาจากการพัฒนาที่ขาดมิติทางวัฒนธรรม กล่าวคือการพัฒนาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น เป็นการพัฒนาที่เน้นหนักในการเจริญรอยตามกรอบแนวคิดของสังคมภายนอก ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาแบบทิศทางเดียวหรือมุ่งเน้นเฉพาะระบบทุนนิยมเป็นหลัก และถูกขับเคลื่อนโดยภาครัฐหรือเอกชนด้านธุรกิจ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนสังคมแบบมิติเดียวที่ขาดการผสมผสานแนวคิดที่หลากหลายจากพื้นฐานสังคมไทยที่มีอยู่ ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชน สังคมและท้องถิ่น ดังนั้น ชุดของวาทกรรมแห่งการพัฒนาที่ภาครัฐนำมาใช้ในการบริหารและกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนประเทศ จึงนำไปสู่การเกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อในทุกภาคส่วน และชุดของวาทกรรมดังกล่าวได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนยากที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขได้อย่างทัน่วงที หรือกล่าวโดยสรุป คือ การพัฒนาในรูปแบบที่เกิดขึ้น คือ การพัฒนาที่มีความขัดแย้งในเชิงโครงสร้าง จึงส่งผลกระทบต่อให้เกิดการหยุดชะงักในการขับเคลื่อนโครงสร้าง กระทั่งกลายเป็นวิกฤตทางวัฒนธรรมในที่สุด

ดังนั้น ในการพัฒนาที่จะเกิดความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลาย



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

ทางวัฒนธรรมและชุมชน จึงควรมีการปรับเปลี่ยน กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาไปสู่การพัฒนาโดยใช้ ฐานทางวัฒนธรรม อย่างเข้าใจความแตกต่างและ หลากหลาย รวมถึงต้องสอดคล้องกับความต้องการ อย่างแท้จริงของสังคมที่มีความแตกต่างกันออกไป ในแต่ละท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็จำเป็นที่จะต้อง มีการเสริมศักยภาพให้กับผู้คนในสังคม ให้เกิดการ เรียนรู้ เท่าทัน และมีเครื่องมือในการต่อรอง กระทบหรือตอบโต้กับการเข้ามาอย่างรวดเร็วของ กระแสการพัฒนาของสังคม หรือชุมชนจะต้องมี ความสามารถที่จะปรับตัวให้เท่าทันต่อการ เปลี่ยนแปลงและแรงปะทะจากสังคมภายนอก เพื่อ ความอยู่รอดของตนเองและมรดกความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมไม่เสื่อมสลายไป

**ข้อเสนอแนะ**

1. กระบวนการขับเคลื่อนงานวิจัยให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด ควรได้รับการมีส่วนร่วมจาก “คนใน” ชุมชนตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งสิ้นสุดการ ดำเนินงานโครงการ เพราะจะเป็นการเสริมสร้าง และปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทั้งในส่วนของคุณข้อมูล ขั้นตอนและกระบวนการ ดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาหรือต่อยอด งานวิจัยให้ชุมชนได้ขับเคลื่อนด้วยตนเอง

2. บทบาทของครูเปลี่ยนเป็นพี่เลี้ยงที่คอย ดูแลเด็ก/เยาวชนในกลุ่มเพื่อดำเนินงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในการเข้าพื้นที่ภาคสนาม ส่งผล สำคัญต่อการทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในส่วน ของกระบวนการทำงานและเนื้อหาที่ได้รับจากการเข้า ร่วมโครงการ นำไปสู่การปรับปรุงประยุกต์ใช้ด้วย ตนเองในประเด็นที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก/ เยาวชนที่หลากหลาย โดยไม่ต้องมีนักวิจัยเป็นผู้ กำกับติดตาม เพราะครูมีต้นทุนที่สำคัญคือการ

เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดทั้งกับเด็ก/เยาวชน ชุมชน และ วัฒนธรรมในท้องถิ่น

3. การผลักดัน สนับสนุนและสานงานต่อ ควรได้รับการเอื้ออำนวยอย่างเป็นรูปธรรมจาก ชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีปัจจัย สนับสนุนทั้งทางด้านทุนทรัพย์ กำลังบุคคล และ ถือเป็นตัวเสริมหรือเป็นกลไกสำคัญที่จะกำหนด นโยบายท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางต่าง ๆ โดยเฉพาะ ในด้านวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนา งาน ด้านวัฒนธรรม อันเป็นหัวใจหลักสำคัญของ การพัฒนาชุมชนจากรากฐานของชุมชนตนเอง

4. นำสื่อเชิงสร้างสรรค์มาใช้เป็นตัวกระตุ้น ให้เด็ก/เยาวชนหรือผู้เข้าร่วมโครงการเกิด ความสนใจที่อยากจะร่วมงาน โดยคำนึงถึง ความสอดคล้องของโลกในยุคปัจจุบันที่อุดมไป ด้วยตัวเร้า นอกจากนั้นควรดึงบทบาทของ สื่อมวลชนที่มีพลังอย่างมากต่อสังคมในการปลูก ความสนใจในรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงผู้คน ในสังคมวงกว้าง ให้มีการนำเสนอเนื้อหากิจกรรม/ โครงการที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์ต่อสังคม เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดสังคมอุดมปัญญาที่คนมี ความรัก เข้าใจ และเคารพต่อสิทธิและ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

**References**

Chantavanich, S. (2551). **Sociological Theory**. Bangkok: Chulalongkorn University.  
Kaewthep, K. (2549). **Genesis of Knowledge of the local media communications**. Bangkok: Thammasat University.



วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 1

- Kanchanapan, A. (2544). **The Complex thinking method in community research: Dynamics and Community potentiality in development.** Bangkok.
- Kasampolkoon, A. and Thepnimit, N. (2552). **LUMNUMKUMWAN The story of Thai Folk Music in Salaya province.** The memorial in the story of Salaya 3th.
- Oon-Ob, P. (2542). **Local knowledge in Buddhamonthon Nakhon Pathom Province of Social capital and cultural capital.** Research and Development Project of Buddhamonthon Community. Mahidol University.
- Patmasiriwat, D. (2547). **Social capital and cultural capital in the economy and management of a new era.** Bangkok: P. A. living.
- Samudavanija, J. (2540). **Cultural is Capital.** Bangkok: Sukhum and Butara Company Limited.
- Thanapornpan, R. (2546). **Cultural Capital cultural, capitalism.** Bangkok: pikanet-printing Ltd.